

KUNSTforum

Besnærende trivialiteter

Hilde Berteig Rustan - 03.02.2015 - *Kritikk*

Å se Torbjørn Rødlands utstilling *Sasquatch Century* på Henie Onstad Kunstsenter med et halvt øye på smarttelefonen, er å gjøre seg selv en bjørnetjeneste.

Torbjørn Rødland, Nudist no. 6, 1999. Fra *Sasquatch Century* på Henie Onstad Kunstsenter © All rights reserved

To armer omkveilet, et menneske og en blekksprut, et hus i ruiner, et underfundig barn med armen i gips og overkroppen full av pennestreker, en sort kassett med teksten *Veadtuck/Satanic Blood/Christ Fire/Von*. I utgangspunktet har ikke verkene åpenbare berøringspunkter eller logiske sammenkoblinger, men det er allikevel de som drar meg inn der de henger på en mintgrønn vegg. Man ledes inn i utstillingen via en annen grønn vegg i en mørk valør, plassert diagonalt gjennom inngangen til Henie Onstads Prismasaler og med en forklarende tekst om Rødlands prosjekt. Særlig det mintgrønne bryter opp i det hvite og verkene er med vilje montert lavt, for å treffe i mellomgulvet snarere enn å være i en behagelig øyehøyde for en betrakter. En kombinasjon av dette, de mangelkantede veggene, salenes karakteristiske tak og det lyse gulvet gjør meg først litt svimmel, det er vanskelig å velge konkrete verk å fokusere på og det tar flere runder rundt på kryss og tvers før jeg kjenner at jeg begynner å få et slags grep om det hele. En større oppsummerende utstillingen midt i kunstnerskapet kunne potensielt blitt en kronologisk tvangstrøye, men Rødlands utstilling snor seg unna og blir en fascinerende billedkarusell det er vanskelig å forlate.

Torbjørn Rødland, Frost no. 4, 2001. Fra Sasquatch Century på Henie Onstad Kunstsenter © All rights reserved

Blues for Bigfoot

Utstillingens tittel *Sasquatch Century* er, som det også påpekes i utstillingskatalogen, en tittel det kan være vanskelig å gripe fatt i når man ikke nødvendigvis kjenner betegnelsen sasquatch fra før. Det mer allment kjente begrepet Bigfoot, kanskje først og fremst et erkeamerikansk fenomen, gir assosiasjoner til forfalskninger og myter knyttet til dette apelignende vesenet, mens sasquatch har et mindre ladet utgangspunkt. Rødland har sagt at han er interessert i sasquatchen som forfalskning, virkelighet, myte og metafor, et potensielt spirituelt vesen, et sted mellom menneske og dyr. I dette grenselandet av virkelighet, populærkultur, myte og verifisert forfalskning kan man også hevde Rødlands fotografier befinner seg. Flere av verkene ser ut som såkalte «stock photos», de vilkårlige arkivfotoene som i utgangspunktet er produsert for å være illustrasjoner. Noe som ofte nevnes om Rødlands verk, er at de oppleves som banale og reklameaktige ved første øyekast, før man ser nærmere og oppdager at det heller handler om rekonstruksjoner av fotografiske troper, men på en forskjøvet måte, med et forskjøvet blikk. Det er en mystisk og mytologisk ambivalent understrøm i verkene, og dette påpekes ofte som fotografiernes forførende kvaliteter, et billedspråk som tolkes ut fra hva man selv besitter i sitt eget mentale kartotek.

I utstillingens eneste videoverk, *Blues for Bigfoot* (2005), får man først høre en stemme tilhørende Ron Phair sr. beskrive en opplevelse han har hatt. Han famler med å forklare hva det var han egentlig har sett, over videoklipp av en elv og skog, trestammer dekket av en hårlignende mose, samtidsruiner, en bro med skiltet «Bridge unsafe cross at own risk», et knippe røde, hvite og blå ballonger. Det er noe komisk i beskrivelsen av det han tror var en Bigfoot, et vesen kledd i en kamuflasjelignende drakt delvis dekket av gjørme og kronet med en hatt som kunne tilhørt Robin Hood. Samtidig er det også et eller annet i stemmen, i den famlende beskrivelsen som vitner om en forteller som bare prøver å formidle hva han tror han så uten å være bastant og påstandig. Som en motvekt til denne vitneobservasjonen har man biologen John Bindernagels mer presise språk, han definerer Bigfoot'en som et nordamerikansk pattedyr man har misforstått, mistenkeliggjort og popularisert gjennom flere hundreår. Rødland har selv vært på såkalte sasquatch symposier i staten Washington, og videoen viser også avstøpninger av enorme

fotspor og det som kunne være Bigfoots overdimensjonerte slippers. Tanken om at det finnes noe der ute vi ikke helt klarer å gripe fatt i er forlokkende og peker muligens mot et universalt ønske om at det fortsatt finnes et uoppgdaget mørkt kontinent, en uoppgdaget ødemark i en verden som i større og større grad medieres og avfotograferes. Eller sagt med den store amerikanske naturfilosofen Thoreaus ånd; våre liv trenger fortsatt villmarkens befrielse, et sted hvor furua blomster og nøtteskrika skriker sine knirkete skrik.

I forbindelse med *Sasquatch Century* kommer man ikke helt unna å nevne den utmattede natur/kultur dikotomien. Det er heller ikke unaturlig når man skal undersøke produksjonen til en kunstner som oftest assosieres med de etterhvert notorisk kjente fotoseriene *In a Norwegian Landscape*, det ensomme mennesket med en plastpose i norske kulturlandskap og *Black* med fotografier av musikere fra Norges Black Metal miljø i skogen. I utstillingen er disse fotografiene tatt ut av sin opprinnelige kontekst, og satt sammen på måter som mer ser dette skillet mellom mennesker og kultur mot natur som en fusjon snarere enn en motsetning. I *Frost no. 4* (2001) griper en naglebektedd arm rundt en trestamme nærmest kjærlig og i *Frost no. 2* (2001) sitter samme sortkledde figur sammenkrøpet mellom trestammene som en mystisk skapning, ifølge kurator Milena Høgsberg nærmest en urban kriger, en moderne representasjon av sasquatchen. Natur/kultur dikotomien er i alle tilfelle et enkelt halmstrå å gripe fatt i ved første øyekast, de mer mystiske understrømmene i fotografiene tar først overhånd når man har sett bildene og sett igjen, og begynner å koble verk på tvers av rom og innhold.

Torbjørn Rødland, *Banana Black*, 2005. Fra *Sasquatch Century* på Henie Onstad Kunstsenter © All rights reserved

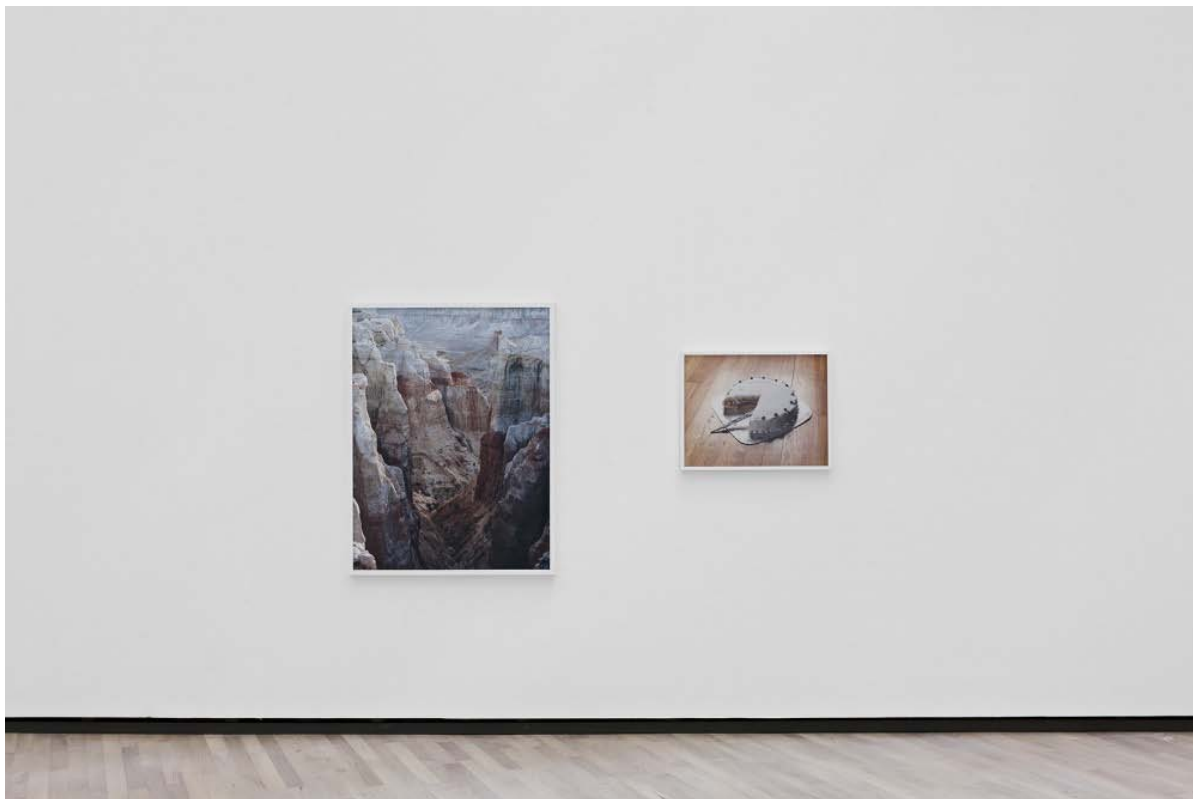

Torbjørn Rødland, *Dancer*, 2009-2012. Fra *Sasquatch Century* på Henie Onstad Kunstsenter © All rights reserved

Klebrige narrativ

En annen sentral og ofte omtalt fellesnevner for flere av Rødlands verk, er verkenes taktile kvaliteter, en overflod av klebrige substanser og unaturlige kombinasjoner som både kan virke frastøtende på grensen til det frastøtende samtidig som de gir verkene en dimensjon av noe mer håndgripelig, fotografiets sensoriske impulser og taktile kvaliteter. I utstillingen er eksempelvis verket *Cake* (2005) satt ved siden av verket *Canyon* (2011-2012). Førstnevnte viser en kake av det bløte slaget hvor et større stykke har blitt tatt ut og en fil dekket med krem har kommet til syne, det andre er et mer tradisjonelt fotografi av det jeg antar er Grand Canyon. Begges tonale og formale innhold overlapper på finurlig vis, de fremstår som et diptykon og lager sammen en fortelling om den amerikanske drømmen, noe som bryter ut snarere enn å holdes tilbake i det skjulte, overflodssamfunnet og også tegneserietropen om den frigjørende kaken som nøkkel til en slags uavhengighet.

I andre verk er det som om bildene forplanter seg videre i bildene som følger, et tau i det ene er plutselig en fastbundet prest eller en pølselenke surret rundt en kropp i et annet. Fusjonen mellom en menneskearm og en blekksprut i *Arms* (2008), fortsetter diagonalt over i den andre salen i *Bathroom Tiles* (2010-13), et par føtter dekket av en klebrig, rennende væske, kanskje snart transformert til svømmeføtter. Denne uvissheten om hva det er man faktisk ser, fører tidvis til en nesten latterlig fysisk nærhet til verket for å se detaljene i en vannlilje-dam, et flislagt gulv med fjær, servietter og noe klissete som ikke gir mening før man har gransket det inngående.

Torbjørn Rødland, *Sasquatch Century*, 2015.
Installation view. Henie Onstad Kunstsenter, Oslo.
Courtesy of the artist and STANDARD (OSLO), Oslo Photographer: Vegard Kleven

Det praktiske fotografiet

Verket *Practical Photography* (2006-2008) blir under en kunstnersamtale mellom Rødland og Høgsberg omtalt som utstillingens kyniske hjerne. Fotografiet viser en stabel med tidskriftet *Practical Photography* fra mai 2002 til desember 2004 fotografert slik at man kan lese temaene på bladryggene, innrammet av en diffus brungul bakgrunn som ramme. Ved første øyekast er ikke dette et spesielt forlokkende verk, sin prominente plassering til tross, men om man tar seg tid, gir det resten av utstillingen en helt annen opplevelse i etterkant. Stabelen med tidskrifter peker mot en fotografisk selvbevissthet. Det historiske klassiske fotografiet og etterfulgt av den postmodernistiske vendingen hvor språket får forrang. En annen assosiasjon er den uironiske amatørfotografen med altfor mye utstyr og teoretisk erfaring. På samme måte som man kobler fotografiene sammen via assosiasjoner og synslinjer, så blir de forskjellige temaene tidskriftet viser en språklek, hvor ting tatt ut av kontekst kan fylles med nye uttrykk og tankesprang. Det er en underliggende komikk i hva som tilsynelatende ble vektlagt som praktisk fotografi over disse årene, når man zoomer inn og ut på de forskjellige årgangene og oppdager at desember åpenbart er den foretrukne årstiden for korrekt fotografering av fugler fra andefamilien.

Practical Photography oppfordrer også betrakteren til å være kritisk og bevisst. Selv jeg, som i utgangspunktet tiltrekkes mer av taktile overflater og tonale sammenkoblinger, ser utstillingen på en ny måte etter å ha studert *Practical Photography* nærmere, jeg blir bevisst på hvordan jeg ser og hva jeg ser, hvordan jeg kobler sammen og assosierer ting på måter som i utgangspunktet ikke nødvendigvis har en indre logikk. Hvorfor vil jeg egentlig stå så nærme verkene? Er det for å se detaljene eller kornene i den analoge overflaten? Hvorfor knytter jeg verkene i tid og rom, hvorfor vektleger jeg betydningen av sasquatch som en fellesnevner, når Rødland litt fleipete under kunstnersamtalen hevder han selv ikke trodde Henie Onstad ville gå for navnet? En ting er uansett sikkert, å velge å se utstillingen ved å ta en rask runde mens man utbryter «Dette gir meg ingenting ...» vitner først og fremst om en særdeles ukonsentrert betrakter, en som kanskje helst vil ha det kjapt overstått for å nå det ventende wienerbrødet i det fjerne. Rødlands fotografier trenger å bli sett fra ulike distanser, i ulike konfigurasjoner og siktlinjer, bli sett og så sett igjen. Det er vanskelig å rive seg løs når man først har latt seg absorbere av Rødlands univers. Dét er en særlig styrke ved *Sasquatch Century*.

Torbjørn Rødland, *Sasquatch Century*, 2015.
Installation view. Henie Onstad Kunstsenter, Oslo.
Courtesy of the artist and STANDARD (OSLO), Oslo Photographer: Vegard Kleven

Sasquatch Century vises på Henie Onstad fra 23.01 til 26.06.

STANDARD (OSLO) viser Rødlands utstilling *The Face I Found I Will Find Again* i Oslo, fra 23.01 til 21.02.